

Pesach The Other Half of the Year A Mirror Image

Simon Wolf

What is so interesting about the Mo'adim is the fact that their sphere of influence extends beyond the holiday itself. For instance, Pesach,¹ which is a seven-day holiday starting on the fifteenth of the month of Nissan, affects more than just the actual seven days of the holiday. It also impacts Erev Pesach which is a quasi-holiday because of the offering of the Korban Pesach on the afternoon of the fourteenth in preparation for the Pesach thanksgiving meal which will be consumed that evening.² In Egypt, it also extended to the tenth of Nissan, since Bnei Yisrael were instructed to set aside and prepare the animal they would be using for the Korban Pesach on that day. After the Exodus, the Shabbat before Pesach is transformed by Pesach to become Shabbat HaGadol. Pesach and the Exodus are also influential in elevating the status of Rosh Chodesh Nissan to be the beginning of the year, the first month of the year. In addition, according to Rabbi Yehoshua, in the month of Nissan Bnei Yisrael were redeemed from Egypt and the future redemption will also take place during the month of Nissan.³ Accordingly, the holiday of Pesach and the Exodus permeate the entire month of Nissan elevating it to become a month of redemption.⁴

This phenomenon is captured in the famous Mechilta that is found in the Haggada.⁵ One might have thought that the commandment to convey the story of the Exodus to the children (וְהַגַּדְתָּ לְבִנְךָ) could be fulfilled at any time starting from the first of the month of Nissan (יכול) (מראש חדש). Therefore, the Torah specifies "on that day (בַּיּוֹם הַהוּא)" to teach us that the commandment applies to the specific day on which the Exodus took place, that is, the fifteenth of Nissan. But based on the phrase "on that day" alone, one might have thought that the commandment could be fulfilled during the day

of the fourteenth (יכול מבעוד יום). Therefore, the Torah specifies "because of this (בְּעִבּוֹר זֶה)." You could not say "because of this" at any time other than the Seder night, the night of the fifteenth, when Matza and Marror are found in front of you (בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך). All the alternatives suggested in the Midrash Halacha as to when the Mitzva of Sipur Yetziyat Mitzrayim (סיפור יציאת מצרים) could possibly take place indicate that the impact of Pesach extends beyond the holiday itself to the entire month of Nissan.

The impact of Pesach is not limited to the month of Nissan alone. In seven of every nineteen years, the Jewish calendar includes leap years which intercalate an extra month into the calendar to adjust for the eleven-day deficit which exists between the lunar (354 days) and solar (365 days) years. The additional thirteenth month is added at the end of the year by duplicating the final month of the year, Adar. That creates a situation in which the twelfth and thirteenth month of the year are both known as Adar. The legal and contractual issues arising from this duplication can easily be resolved by adding a modifier to the month's name – the twelfth month would be known as Adar Aleph or Adar Rishon and the thirteenth month would be called Adar Bet or Adar Sheni. The real issue arises with regards to religious practices in the month of Adar (i.e. Purim and etc.). In order to properly fulfill one's obligation, one would have to know which of the twelfth and thirteenth months was the "real" Adar and which was the intercalated month of Adar. Far from being easily resolved, this matter is actually a dispute amongst the Tana'im.⁷ Rabbi Shimon ben Gamliel is of the opinion that the second month of Adar (the thirteenth month) is the "real" Adar. The rationale behind his position is that the "real" Adar of the leap year should resemble as closely as possible the month of Adar in a regular year. Similar to every regular year, where the month of Adar is juxtaposed to the month of Nissan, so too in a leap year, the "real" month of Adar should be adjacent to Nissan.⁸ Rabbi Eliezer

¹ ע"פ התורה יש חג שבעת ימים שמתחיל ב15 לניסן שנקרא חג המצות ובפי חז"ל והעם קוראים אותו חג הפסח

² ע"פ התורה יש חג נוסף שנקרא חג הפסח שמתחיל בין הערביים ב14 לניסן בהקרבת הקרבן פסח ומסתיים בליל 15 לניסן באכילתו. ליל הסדר הוא החפיפה בין שני החגים – החפיפה בין חג הפסח לחג המצות.

³ רבי יהושע אומר: בניסן נברא העולם, בניסן נולדו אבות, בניסן מתו אבות, בפסח נולד יצחק, בראש השנה נפקדה שרה רחל וחסנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל. (ראש השנה י')

⁴ אין נופלין על פניהם בכל חדש ניסן, ואין אומרים צדקתך בשבת במנחה, ואין מספדין בו, ואין מתעניין בו להזכיר בצבור... (שני"ע או"ח תנט)

⁵ והגדת לבנך. שומע אני מראש חדש ת"ל ביום ההוא אי ביום ההוא יכול מבעוד יום ת"ל בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך על שולחנך: (מכילתא דרבי ישמעאל בא – מסכתא דפסחא פרשה יז)

⁶ והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה י'קוק לי בצאתי ממצרים: (שמות יג, ח)

⁷ דתניא: קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה - קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני נוהגות בראשון חוץ ממקרא מגילה. רבי אליעזר ברבי יוסי אומר: אין קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני נוהגות בראשון. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יוסי: אף קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני אין נוהגות בראשון. ושקן בהספד ובתענית שאסורין בזה ובזה (מגילה ו:)

⁸ רבי אליעזר ברבי יוסי סבר: בכל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לשבת - אף כאן אדר הסמוך לשבת, ורבן שמעון בן גמליאל סבר: בכל שנה ושנה, מה כל שנה ושנה אדר הסמוך לניסן - אף כאן אדר הסמוך לניסן. בשלמא רבי אליעזר ברבי יוסי - מסתבר טעמא, דאין מעבירין על המצות, אלא רבן שמעון בן גמליאל מאי טעמא? - אמר רבי טובי: טעמא דרבי שמעון בן גמליאל מסמך גאולה לגאולה עדיף (מגילה ו:)

B'Rabbi Yossi extends the same logic in reverse (Adar should always be alongside the month of Sh'vat) to uphold his position that the first month of Adar (the twelfth month) is the "real" Adar. Since the two positions are equally plausible, the Gemara suggests that Rabbi Shimon ben Gamliel favors his stance because of the principle of Mismach Ge'ula L'Ge'ula (ממך מגאולה לגאולה), we give preference to keeping the redemptions together (Pesach and Purim).⁹ Once again here the reach of Pesach extends beyond the holiday itself, not only to the month of Nissan, but also to the holiday of Purim in the previous month as well.

The Mishna teaches that once the month of Av begins one decreases acts of rejoicing (משנכנס אב ממעטין בשמחה) due to the tragedies that befell Bnei Yisrael during this inauspicious time.¹⁰ In the Gemara, Rav points out there is a contrasting parallel between the month of Av and the month of Adar. Therefore, just as one decreases joy when Av begins, so too when the month of Adar begins one increases rejoicing (משנכנס אדר מרבין בשמחה).¹¹ Rashi explains the need for rejoicing in Adar as being precipitated by the fact that Purim and Pesach were miraculous days for Bnei Yisrael.¹² At this point, Pesach is not only affecting the month of Nissan and the holiday of Purim, but it is also influencing the tenor of the preceding month of Adar!

Before summarizing what has been presented so far, there are two more issues to discuss about the significance of this time period. The first of which is that the consecration of the Mishkan, a year after the Exodus, according to most commentators, takes place starting on Rosh Chodesh Nissan (Yom HaShmini). It continues for twelve days as each of the princes of the tribes presents their gifts and offers their Korbanot. By definition, at least one of the princes would have offered their sacrifices on Shabbat, or, in essence, the consecration of the Mishkan overrode Shabbat. On the other hand,

the Ibn Ezra suggests that maybe the Yom HaShmini was actually the eighth of Nissan¹³ If that was the case, then the consecration would have continued through the nineteenth of Nissan and therefore would have overridden Shabbat HaGadol and extended into Pesach.

According to the Gemara, the Exodus from Egypt (15th of Nissan) took place on a Thursday.¹⁴ That means that Rosh Chodesh Nissan (1st of Nissan) was also on a Thursday and the tenth of Nissan fell on Shabbat. At great peril to themselves, on the tenth of Nissan, Bnei Yisrael, following God's instructions, designate a lamb to be their Korban Pesach. The act was fraught with danger since the lamb was considered to be a god by the Egyptians.¹⁵ As Moshe opined to Paraoh, how can we sacrifice the Egyptian god in front of the Egyptians without them stoning us?¹⁶ In addition, when the Egyptians inquired as to why Bnei Yisrael were setting aside lambs, they responded that they were preparing to sacrifice the Korban Pesach to protect them from God's killing of all the firstborn of Egypt. Based on the Pasuk in Tehillim,¹⁷ Chazal suggest that the Egyptian firstborn then led a civil war demanding that Paraoh release Bnei Yisrael in order to spare themselves from Makkat Bechorot. Tosafot commenting on that Gemara suggests that is why the Shabbat before Pesach is known as Shabbat HaGadol because as the Midrash notes great miracles transpired on that day.¹⁸ Not only were the Egyptians powerless to stop Bnei Yisrael from sacrificing their god, but it actually precipitated an insurrection by the firstborn.

In summary, the influence of Pesach is far reaching. Its reverberations are already felt from Rosh Chodesh Adar. There are significant milestones along the way with intensifying connection to Pesach. There is the entire month of Adar, then there is Rosh Chodesh Nissan. After that, there is the tenth of Nissan and then

⁹ גאולה לגאולה - פורים לפסח (רש"י מגילה ו:)

¹⁰ תענית כו:

¹¹ משנכנס אב ממעטין בשמחה וכו' אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמחה דרב: כשם משנכנס אב ממעטין בשמחה - כך משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט.)

¹² משנכנס אדר - ימי נסים היו לישראל: פורים ופסח (רש"י שם)

¹³ האבן עזרא הוא מהיחידים שסובר אחרת: ביום - מחלוקת הוא. ו"א, כי יום השמיני למלואים היה יום ר"ח ניסן... והנה מצאנו בספרי, כי מישאל ואלצפן היו הטמאים לנפש אדם (במד' ט, ו), והנה יום שמיני למלואים הוא שמיני לחדש. ויש כדמות ראייה על זה. (אבן עזרא שמות מ, ב.)

¹⁴ תא שמע: ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים בארבעה עשר שחטו פסחיהם, ובחמישה עשר יצאו, ולערב לקו בכורות. לערב, סלקא דעתך? אלא: מבערב לקו בכורות. ואותו היום חמישי בשבת היה. מדחמיסר בניסן חמשה בשבת - ריש ירחא דאייר בשבתא, וריש ירחא דסינין - חד בשבת (שבת פז:)

¹⁵ ד"א משכו וקחו לכם צאן הה"ד (תהלים צז) יבושו כל עובדי פסל, בשעה שאמר הקב"ה למשה לשחוט הפסח, אמר לו משה רבון העולם הדבר הזה היאך אני יכול לעשות אי אתה יודע שהצאן אליהן של מצרים הן, שנאמר (שמות ח) הן נזבחו את

www.swdaf.com

תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונן, אמר לו הקב"ה חייך אין ישראל יוצאין מכאן עד שישחטו את אלהי מצרים לעיניהם שאודיע להם שאין אליהם כלום, וכן מצינו שעשה, שבאותו הלילה הכה בכוריהם של מצרים ובו בלילה שחטו ישראל פסחיהן ואכלו והיו המצרים רואים בכוריהם הרגומים ואלהיהן שחוטין ולא היו יכולין לעשות כלום, שנאמר (במד' לג) ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטים, הוי יבושו כל עובדי פסל. (שמות רבה טז, ג.)

¹⁶ ויאמר משה לא נכון לעשות לך כי תועבת מצרים נזבחו ליקנך אלקיני הן נזבחו את-תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו: (שמות ח, כב.)

¹⁷ למכה מצרים בבכוריהם כי לעולם חסדו: (תהלים קל"ו, י.)

¹⁸ ואותו יום חמישי בשבת היה כו' - ואם כן ברביעי שחטו פסחיהם ונמצא בשבת שעברה לקחו פסחיהן שאז היה בעשור לחדש ועל כן קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה בו נס גדול כדאמרין במדרש כשלקחו פסחיהם באותה שבת נתקבצו בכורות אומות העולם אצל ישראל ושאלום למה היו עושין כך אמרו להן זבח פסח לה' שיהרגו בכורי מצרים הלכו אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש ממנו שישלח ישראל ולא רצו ועשו בכורות מלחמה והרגו מהן הרבה הה"ד למכה מצרים בבכוריהם. (תוד"ה ואותו שבת פז:) \\ בעשר - יום שבת היה ולפי שעשו בו ישראל מצוה ראשונה כגון פסח בעשור נקרא שבת הגדול. (חזקוני שמות יב, ג.)

there is the fifteenth of Nissan. This pattern might seem vaguely familiar because it is almost identical to the significant dates that appear in the month of Tishrei. The first, the tenth and the fifteenth day of Tishrei are all significant dates.¹⁹ In addition, the tone of Elul, the month preceding Tishrei, is influenced by its juxtaposition to the month of Tishrei.

Nissan and Tishrei are mirror images of each other at opposite ends of the year – one in the autumn and one in the spring. These two time periods are so similar that there is actually a dispute amongst the Tana'im as to when the world was created. Rabbi Eliezer believes that the world was created in Tishrei whereas according to Rabbi Yehoshua the world was created in Nissan.²⁰ While the resolution of this disagreement and its repercussions on our normative practices is complex (see Rosh Hashana shiur), for the sake of brevity, suffice it to say that both the first of Tishrei and Nissan are significant beginnings and both are known as Rosh Hashana.²¹ In a simplistic sense, the first of Nissan serves as the beginning of the year for the months and the first of Tishrei is the beginning of the year.²² That is why Rosh Hashana is the first day of the seventh month.²³ In some sense, natural time starts from the first of Tishrei whereas man's influence over the calendar starts from the first of Nissan.²⁴ God relinquished control over the calendar to Bnei Yisrael with the first Mitzva they received – to establish the new month and intercalate the calendar.²⁵

As was already noted above, the Gemara establishes that Rosh Chodesh Nissan in the year of the Exodus took place on a Thursday. There is a dissenting opinion in the Gemara who believes that the Exodus (15th of Nissan) took place on a Friday. If so, then the Korban Pesach was offered on Thursday, the tenth of Nissan was on the Sunday before and Rosh Chodesh Nissan (1st of Nissan) was on a Friday as well.²⁶ This is very interesting because the Midrashei Chazal point out that the creation began on the twenty-fifth of Elul (Sunday) and man's creation on the sixth day (Friday) coincided with Rosh Hashana.²⁷ That means that both the first Rosh Hashana (creation) and the first Rosh Chodesh Nissan (Exodus) took place on a Friday.

The parallels between Sukkot and Pesach are self-evident. They are holidays that are a part of the Sh'LoSh Regalim (שלוש רגלים) that start on the fifteenth of their respective months and extend for seven days and have an additional eighth day connected to them.²⁸ They are so closely related that the Gemara draws a literary parallel (גזירה שוה) between the two based on their common calendric date of the fifteenth of the month (חמשה עשר) in order to shed light on the obligations of each holiday that are derived from the other.²⁹

Previously, it was discussed how the month of Adar, starting from Rosh Chodesh Adar, is connected to the month of Nissan and its holidays. The same is true of Elul starting from Rosh Chodesh in its relationship to Tishrei and its holidays. According to the Midrashei Chazal,

¹⁹ בעשר - יום נבחר, והוא לשילוש, וכן בחודש השביעי, כי חצי זה כמו זה. (אבן עזרא פירוש הקצור שמות יב,ג)

²⁰ תניא, רבי אליעזר אומר: בתשרי נברא העולם, בתשרי נולדו אבות, בתשרי מתו אבות, בפסח נולד יצחק, בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, ראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בניסן נגאלו, בניסן החדש הזה לכם ראש חדשים לכם הוא ראש ואינו ראש לא לשנים ולא לתשרי עתידין ליגאל. רבי יהושע אומר: בניסן נברא העולם, בניסן נולדו אבות, בניסן מתו אבות, בפסח נולד יצחק, בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאל. (ראש השנה י:)

²¹ ארבעה ראשי שנים הם באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובלות לנטיעה ולירקות באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי בית הלל אומרים בחמשה עשר בו: (משנה ר"ה א,א) כתיב החדש הזה לכם ראש חדשים לכם הוא ראש ואינו ראש לא לשנים ולא לשמיטין ולא ליובלות ולא לנטיעות ולא לירקות (ירושלמי ראש השנה א,א) \\\ ראש חדשים - ראש לחדשים ולא ראש לשנים, אלא שנים מתשרי מניין (תורה תמימה שמות יב,ב ע"פ הירושלמי)

²² דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד החדש הזה יהיה לכם שבטון זכרון תרועה מקרא קדש: (ויקרא כג,כד)

²³ ד"א החדש הזה לכם. חשבונן של חדשים, שמיום שבראתי את עולמי הייתי מחשב חדשים ומעבר עוברים, מיכן ואילך מסור בידכם ואין אתם מסורים ביד: ד"א החדש הזה לכם. לכם ולא מאדם הראשון: ראש חדשים. אמור להם בחדש הזה אתם נגאלים: (מדרש אגדה שמות יב,ב)

²⁴ החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: (שמות יב,ב) אמר לו: יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם - בין בזמן בין שלא בזמן, אין לי מועדות אלא אלו... אמר לו: הרי הוא אומר אתם, אתם, אתם, אתם, אתם, אתם - אפילו שוגגין, אתם - אפילו מזדיין, אתם - אפילו מוטעין. (ראש השנה כה.) \\\ ד"א החדש הזה לכם, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון העולם אימתי אתה עושה את המועדות, שכן כתיב (דניאל ד) בגזירת עירין פתגמא, אמר להם אני ואתם מסכים על מה שישיראל גומרין

ומעברין את השנה שנא' (תהלי"ז) אקרא לאלקים עליון לקל גומר עלי, וכן הוא אומר (ויקרא כג) אלה מועדי ה' מקראי קדש וגו' אתם בין בזמן בין שלא בזמן אין לי מועדות אלא אלו, אמר להם הקב"ה לישראל לשעבר היה בידי שנא' (תהלים קד) עשה ירח למועדים אבל מכאן ואילך הרי מסורה בידכם ברשותכם אם אמרתם הן הן אם אמרתם לאו לאו מ"מ יהא החדש הזה לכם, ולא עוד אלא אם בקשתם לעבר את השנה הריני משלים עמכם לכן כתיב החדש הזה לכם. (שמות רבה טו,ב)

²⁵ תא שמע, דתניא בסדר עולם: ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים בארבעה עשר שחטו פסחיהן, בחמשה עשר יצאו, ואותו היום ערב שבת היה. (שבת פח.) \\\ ובט"ו בניסן יצאו ישראל ממצרים, שנאמר ויהי מקץ שלשים שנה וגו' (שמות יב מא), קץ אחד לכולן, ב"ד יום בו שחטו ישראל את פסחיהן במצרים, ויום חמישי היה, ובו בלילה לקו הבכורות, ממחרת הפסח, ערב שבת היה, נסעו מרעמסס... (סדר עולם רבה פרק ה)

²⁶ תני רבי אליעזר בעשרים וחמשה באלול נברא העולם ואתיא כרב דתניא בתקיעתא דרב זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון כי חוק לישראל הוא ועל המדינות בו יאמר איזו לחרב איזו לשלום איזו לרעב איזו לשובע ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות, נמצאת אומר בראש השנה נברא אדם הראשון... בשמינית הכניסו לכן עדן, בתשיעית צוהו, בעשירית עבר על צויו, באחת עשרה נידון, בשתיים עשרה יצא בדימוס מלפני הקב"ה, אמר לו הקב"ה אדם אתה סימן לבניך כשם שנכנסת לפני בדין ביום הזה ויצאת בדימוס, כך עתידין בניך להיות נכנסין לפני בדין ביום הזה ויוצאים בדימוס (ילקוט שמעוני רמז תשפב ופסקתא רבתי פרק מא)

²⁷ ...וצוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפניהם ולאחריהם כי כולם קדושים ובתוכם ה', ומנה ממנו תשעה וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם, וקדש יום שמיני כשמיני של חג, והימים הספורים בינתיים כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג, והוא יום מתן תורה שהראם בו את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש. ולכן יקראו רבותינו ז"ל בכל מקום חג השבועות עצרת, כי הוא כיום שמיני של חג שקראו הכתובים... (רשב"ן ויקרא כג,לב)

²⁸ אמר רבי יוחנן שמעון רבי שמעון בן יהוצדק: נאמר כאן חמשה עשר ונאמר חמשה עשר בחג המצות, מה להלן - לילה הראשון חובה, מכאן ואילך רשות, אף כאן - לילה הראשון חובה, מכאן ואילך רשות - והתם מנלן? - אמר קרא בערב תאכלו מצת - הכתוב קבעו חובה. (סוכה כז.)

Moshe spent one hundred and twenty days on Har Sinai in three blocks of forty days. The first set of forty days began on Shavuot and culminated on the seventeenth of Tammuz with Moshe breaking the Luchot when he confronts Bnei Yisrael regarding the sin of the Golden Calf.³⁰ The subsequent forty days span from the eighteenth of Tammuz until Rosh Chodesh Elul.³¹ The final forty days encompass the period of time from Rosh Chodesh Elul until Yom HaKippurim. In those forty final days, Moshe wins God's favor, attains atonement for Bnei Yisrael and forges the second Luchot. His return to the people with the Luchot on Yom Kippur signaled that God had reestablished His covenant with Bnei Yisrael and had forgiven them for the grievous sin they had committed which then establishes and endows that day as a Day of Atonement for posterity. Yom Kippur is the climax of an auspicious period of forty days that starts with Rosh Chodesh Elul. Therefore, as the Shulchan Aruch codifies, "it is the practice to arise early in the morning in order to recite Selichot and supplications from Rosh Chodesh Elul until Yom HaKippurim" because it is a propitious time (עת רצון) to attain forgiveness.³² In a similar fashion to the way when one enters Adar, they begin to rejoice over the forthcoming redemption in the month of Nissan on the horizon, so too when one enters Elul, they begin to repent in anticipation of the impending Days of Awe in the month of Tishrei.

The tenth of each of the months is also significant. The tenth of Tishrei is Yom HaKippurim, the Day of Atonement, and the tenth of Nissan is the day Bnei Yisrael set aside their Korban Pesach in Mitzrayim. As mentioned earlier, according to the view that the Exodus took place on a Thursday then the tenth of Nissan coincided with Shabbat and is commemorated each year on Shabbat HaGadol.³³ The tenth of Nissan was and the tenth of Tishrei is a time where Bnei Yisrael put their faith in God's salvation.

Yom Kippur is also the only one of the holidays that analogous to Shabbat is called Shabbat Shabbaton.³⁴ Rav Tzadok HaKohen explains that Shabbat Shabbaton represents a mutualism between Bnei Yisrael and God which is found both in Yom HaKippurim and Shabbat HaGadol. Shabbat represents the initiating party and Shabbaton the responding party. On Yom Kippur, God initiated with the gifting of the second Luchot and the establishment of the day as a day of forgiveness and pardoning. Bnei Yisrael respond by making it a Shabbaton to benefit from God's merciful nature. On Shabbat HaGadol, Bnei Yisrael took the initial step through their endangering themselves in order to fulfill the command of God and God responded with miraculous protection that fostered Egyptian quiescence (Shabbaton).³⁵

³⁰ ביום השביעי אחר עשרת הדברות עלה משה להר, שנאמר וישכן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים (שמות כד טו). לטהרו למשה, ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן וגו', ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה (שמות כד יב), ב"ז בתמוז ירד ושבר את הלוחות, ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם אתם חטאתם וגו' (שמות לב ל), עלה בשמנה עשר בתמוז, וביקש רחמים על ישראל, דכתיב ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר התנפלתי כי אמר ה' וגו' (דברים ט כה), באותה שעה נתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל ואמר למשה לפסול לוחות שניות ולעלות, שנאמר בעת ההוא אמר ה' אלי פסל לך שני לוחות אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ (דברים י א), ירד בעשרים ושמה באב פסל שני לוחות, שנאמר ויפסל שני לוחות אבנים כראשנים וישכם משה בבקר וגו' (שמות לד ד), ועלה בעשרים ותשעה באב ונשנית לו תורה פעם שניה, שנאמר ואנכי עמדתי בהר כימים הראשנים ארבעים יום וארבעים לילה וגו' לא אבה ה' השחית (דברים י י), כימים הראשנים, מה הראשנים מרוצים, אף שניים מרוצים, אמור מעתה אמצעים בכנס, ירד בי' בתשרי והוא היה יום הכיפורים, ובישרם שנתרצה לפני המקום, שנאמר וסלחת לעוונתי ולחטאתי ונחלתנו (שמות לד ט), לפיכך נתקיים יום חוק וזכרון לדורות, שנאמר והיתה זאת לכם לחקת עולם (ויקרא טז לד) (סדר עולם רבה פרק ו)

³¹ התאריך המדויק שירד משה במ' יום המצעים ומתי עלה במ' אחרונים וגם איך מגיעים למ' יום ומ' לילה שלש פעמים מתתן תורה עד יום הכיפורים קצת מעורפל ומצריך פשרות כדי ליישב את כל התנאים הפרטים והתאריכים \ עיין תוד"ה כדי בבא קמא פב: ...ואף ע"פ שעלה בהשכמה דכתיב (שמות לד) ועלית בבקר שדומה שכל העליות היו בבקר ולא בלילה ולא תמצא כ"א מ' יום חסירים לילה אחד אין להקפיד בכך ולפי סדר עולם נמי כן הוא דנתיב בסדר עולם השביעי עלה בו' בסיון וירד בי"ז בתמוז ושבר הלוחות ובי"ח בתמוז עלה ובקש רחמים עליהם שנאמר ואתנפל לפני ה' מ' יום וגו' ובכ"ט באב נתרצה המקום וירד משה לפסול הלוחות ועשה עוד מ' יום מל' באב עד י' בתשרי ונתרצה המקום וירד משה בי' בתשרי והלוחות בידו באותו יום נתרצה המקום לישראל שנאמר ויאמר ה' סלחתי בדברך לפיכך סליחה וכפרה הוא לדורות נמצא דמ' יום אחרונים חסירים לילה שהרי ביום ל' באב עלה בהשכמה וירד ביום הכיפורים אם לא תאמר דעברוהו לאלול... \ וגם עיין תוד"ה ל' סוף שבת פט: ...אלא חשיב יום עלייה ויאכא מ' יום ומ' לילה כשתחשוב לילה שאחר היום ועוד אם לא תחשוב יום עלייה לא יסלחתי מ' יום אחרונים עד אחר יום הכיפורים ושלמו ביה"כ שאז א"ל הקדוש ברוך הוא למשה סלחתי בדברך גם מה שפרש"י בפרשת כי תשא שבי"ט בתמוז עלה קשה לר"י שאז לא תמצא ששלמו מ' ימים אחרונים ביום הכיפורים.

³² נוהגים לקום באשמורת לומר סליחות ותחנונים ב מראש חדש אלול ואילך עד יום הכיפורים (שו"ע או"ח תפא"א) \ נוהגים לקום באשמורת - דסוף הלילה הקב"ה שט בעוה"ז והוא עת רצון ומה שנהגו מ"ח שאז עלה משה בהר סיני לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר ע"ז והוי עת רצון. ויאכא אסמכתא מקרא אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול וס"ת עולה מ' כנגד ארבעים יום מ"ח אלול עד יוה"כ כי באלו ארבעים יום התשובה מקובלת להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה ועוד סמך מקרא ומל ד' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך ר"ת אלול: (משנ"ב שם)

³³ אין כאן מקום להאריך על למה י' ניסן הפך להיות שבת הגדול אבל עיין בערוך השלחן או"ח א-א, ד: ...ועוד י"ל דהאמת דשבת תלוי בפסח ופסח בשבת דשבת הוא אות על חידוש העולם ופסח הוא אות על השגחה וחיבת ישראל וזה בלא זה לאו כלום הוא כמובן ולכן תיכף ביציאת מצרים נתן הקב"ה לנו את השבת ולא המתין על מתן תורה לפי שפסח הכרח לשבת ושבת הכרח לפסח לפיכך שבת זה נקרא הגדול שבו נתגלה הקב"ה שלבד חידוש העולם נתבררה השגחתו יתברך וגם אנוהו נתגדלו שברך בנו מכל עם ולכן באמת קורין אותו הגדול ועמ"ש לעיל סי' רמ"ב: ועיין עוד בשפת אמת ויקרא לשבת הגדול: לכך נק' שבת הגדול כו' ע"ש. והנה מקחו בעשור שהי' בשבת מסתמא ה' המכון להיות שבת סיוע לבב". דהנה כתיב משכו וקחו משכו מעבודה זרה וקחו צאן של מצוה כו'. דהנה שבת הוא קבלת עול מלכות שמים. ואתא בזה"ק בהר כי אי אפשר לקבל עול מלכות שמים כראוי מאן דאיהו כפות באחרא היינו שמשועבד ברשות לבו ויצרו הרע. \ וגם עיין לקמן בפרי צדיק ויקרא שבת הגדול בציטוט השני בהערה 35.

³⁴ שבת שבתון הוא לכן ועיניתם את נפשתיכם בתשעה לחודש בערב בערב עד ערב ושבתון מקרא קודש מצד ישראל וכן אחר כך אף שאין בו קדושה מצד ה' יתברך ממתן לוחות מכל מקום נקרא גם כן שבת שהוא יום סליחה ומחילה לדורות והוא שבת הגדול בינה עלמא דחירו עלמא דאתי ושבתון מצד ישראל. (פרי צדיק שבת הגדול) \ זה שנאמר (שמות י"ב, ו) והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר וגו' היינו שלא לבד שאל יסתכנו על ידי לקיחתו רק אדרבה על ידי זה יתעורר החסד ויהיה למשמרת שישמרו מהמצרים ומבהכורות. וזה שנקרא שבת שקודם הפסח שבת הגדול בין שחל בעשור או ביום אחר מפני שאז מתעורר מדת הגדולה והחסד מהחג כאמור: (שם)

(ה), Vav (ו) and Yud (י). Aleph is Rosh Hashana and Rosh Chodesh Nissan. Yud is the tenth of Tishrei, Yom HaKippurim, and the tenth of Nissan, Shabbat HaGadol. Hey represents five days later which is the fifteenth of Tishrei, Sukkot, and the fifteenth of Nissan, Pesach. Vav is six days later which in Tishrei is Hoshana Rabba (21st of Tishrei) and in Nissan is the seventh day of Pesach or Kriyat Yam Suf.⁴⁶

Food for thought: There are other parallels that one can suggest between Nissan and Tishrei that were not discussed. For instance the fact that fifteen days before Rosh Chodesh Adar is Tu B'Shvat and fifteen days before Rosh Chodesh Elul is the holiday of Tu B'Av. Also, there is a practice to stay up all night learning on the night of Hoshana Rabba (the seventh day of Sukkot) and there is a similar Minhag to learn all night on the seventh day of Pesach, the night of Kriyat Yam Suf...

What is the significance of the fact that Nissan is the mirror image of Tishrei? Tishrei is the beginning of the year. It is a time when we set our goals for the upcoming year, when we set our sights high and when we have grand plans to unlock our potential; it is the planting season. On the other hand, Nissan is the spring season;

it is the time of emergence. It is a way station on our journey through the year. At the half-way point through the year, we take time to reflect on our intentions versus our reality. We relive Elul, Tishrei and all its holidays in a different context. The feelings of awe are replaced with joy and redemption. We test whether in our everyday life we are meeting the aspirations we set earlier in the year. If one were to wait until the following year before assessing one's successes and failures, then it would be too late for corrective action and it would require a reset and restart for the upcoming year. In the middle of the year, one can take small (or big) remedial actions to get back on course and to ensure that which was planned is actually coming to fruition. The emergence of spring with some adjustment can still lead to a bountiful harvest. It is a time to celebrate our successes and acknowledge our shortcomings. This is all done in a positive context of joy and redemption because with some small corrective actions we can be back on course to realizing our prospects and experiencing the Geulah of unleashing our potential.

Shabbat Shalom
Chag Kasher V'Sameach

⁴⁶ ונראה לפרש שקראן מקרא קדש ע"ש כי השבת וכל המועדות נקבעו על יסוד סוד האותיות שם הקודש והיינו מקרא של אותיות משמו הקדוש שהוא שם הוי"ה והן אותיות אהו"י שהם בשם אה-ה אשר אה-ה ובשם י"ה ובשם המיוחד של ד' וכמ"ש אבן עזרא בחידתו על קדושת אלו אותיות אהו"י והם מורים על קדושת המועדים שבתשרי אל"ף רמז על קדושת ר"ה שהוא א' בחדש יו"ד היא רמז על קדושת יוה"כ שהוא י' בחדש ה"א רמז על קדושת חג סוכות שהוא ביום ה' אחר יוה"כ וי"ו רמז על קדושת הושענא רבה שהוא ביום ו' אחר יום ראשון של סוכות וכל מספרם כ"ב רמז www.swdaf.com

על קדושת שמיני עצרת וכדאמרי' פ' החליל פר יחידי בשמיני למה כנגד אומה יחידה משל למלך בשר ודם כו' וכן תמצא קדושת המועדים שבחדש ניסן א' בר"ח אותו יום נטל עשר עטרות כו' כדאמרי' פ' ר"ע יו"ד רמז על שבת הגדול מקחו בעשור שבו נעשה נס גדול ה"א רמז על קדושת חג הפסח שהוא יום ה' אחר שבת הגדול וי"ו רמז על קדושת שביעי של פסח שהוא ביום ו' אחר יום ראשון של פסח גם וי"ו רמז על חג השבועות שהוא ו' ימים בחדש (מהרש"א חידושי אגדות יומא ב.)